

Psychological Commentaries on the teaching of Gurdjieff and Ouspensky

Deel 2 / Boulder & London: Shambhala 1984

Maurice Nicoll

Birdlip, 3 juni 1944 — Blz. 451–454

NIET-IDENTIFICEREN

Als antwoord op enkele vragen die werden gesteld naar aanleiding van het vorige artikel, zult u zich herinneren dat werd gezegd dat het een zeer wonderbaarlijke ervaring is om een moment van niet-geïdentificeerd zijn te beleven. Wanneer u zich in zo'n toestand bevindt, lijkt het alsof u leeft in een stille, centrale plek in uzelf, hoewel u zich bewust bent dat van alle kanten dingen proberen op u in te werken en u te grijpen.

Het is alsof een menigte op afstand wordt gehouden door onzichtbare politieagenten. In zo'n toestand kunt u zien wat een van de belangrijkste doelen van zelfobservatie is. Het is om uzelf te scheiden van al hetgeen wat voortdurend in uw hart en geest omgaat en u steeds weer in beslag neemt en u in feite vaak naar beneden trekt. Dit alles is, vanuit een ander perspectief, het "huis in wanorde" in ons. Nu kunnen we in dit huis een zekere mate van orde vestigen. Om deze reden wil ik opnieuw spreken over wat niet-identificeren betekent, omdat ik denk dat velen van u tot op zekere hoogte komen en dan volledig vastlopen in het begrijpen van wat nodig is om te doen.

Dus zal ik u opnieuw zeggen dat wanneer u probeert uzelf te observeren, u het gevoel van 'ik' niet moet leggen in datgene wat u waarneemt. U observeert het, een machinerie van emoties en gedachten, die zelfstandig werkt en nooit stilstaat, en als u kijkt, zult u een 'ik' in uzelf opmerken, een persoon in u. Maar deze persoon bent u niet, hoewel hij bij u woont, zich met u voedt en uw naam gebruikt – dat wil zeggen, uw kracht. U zult alleen in een staat van volledige verwarring raken als u denkt dat u één 'ik' bent en op de een of andere manier denkt dat dit 'ik' dit ene 'ik' kan observeren. Mensen hebben de illusie dat er maar één ding in hen handelt, voelt en denkt. Met deze illusie kunnen ze zich geen voorstelling maken van wat zelfbeheersing zou kunnen betekenen. Als we aannemen dat er maar één ding in een mens handelt, dan zal het onmogelijk zijn dat het ene beveelt en het andere gehoorzaamt.

Wanneer het Werk zegt dat de mens vergeleken kan worden met een "huis in wanorde", een huis vol bedienden die niet onder goede controle staan,

betekent dit precies wat het zegt. Het betekent dat er veel mensen in de mens zijn, veel personen, allemaal heel verschillend, wier meester afwezig is, die spreken via de telefoon van de meester alsof ze in zijn naam spreken en gewoon doen wat ze willen in het huis dat eigenlijk niet van hen is, maar van de meester.

Nu, als u een deel van dit huis in wanorde observeert en dit blijft beschouwen als uzelf, maakt u een fundamentele fout in zelfobservatie. U moet observeren dat u velen bent en niet één. Ik heb u vaak verteld dat dit een zeer moeilijke zaak is. Ik bedoel, het is moeilijk om het te realiseren en om datgene wat voortvloeit uit deze realisatie in praktijk te brengen. Op dit moment is het een van de meest wonderbaarlijke ontdekkingen die u in dit Werk kunt doen. Nu, als u zich met alles wat u waarneemt identificeert, zult u niet in staat zijn om het te stoppen, u zult voortdurend in uw eigen weg staan, u zult vasthouden aan datgene waar u zich juist van zou moeten scheiden.

Luister nu nogmaals: als u uzelf als één beschouwt, kunt u zich niet scheiden van wat u in uzelf waarneemt. "Uzelf" is niet één ding, maar samengesteld uit vele, vele 'ikzelfs'. Zelfobservatie is het observeren van deze 'ikzelfs' die wij zo gemakkelijk als "ikzelf" beschouwen. Nu moet zelfobservatie niet gedaan worden met identificatie. U mag zich niet identificeren met het idee van uzelf observeren. Het is heel anders dan uzelf identificeren met wat u in uzelf waarneemt. Mensen raken soms erg geïdentificeerd met bepaalde woorden uit het Werk, zoals 'zelf-herinneren', 'zelfobservatie', 'negatieve emotie', 'intern overwegen', en dergelijke. Dit belet hen om te begrijpen wat dergelijke termen zouden kunnen betekenen. Als u zelfobservatie beoefent op een zeer geïdentificeerde manier, met een soort angst of overdreven spanning, alsof u zich erover inspant, dan zullen er geen resultaten zijn. U kunt niets bereiken op deze manier. U kunt niets bereiken in een te angstige toestand, omdat u dan meteen in de verkeerde delen van de centra werkt. U werkt eigenlijk in een negatieve toestand en dus deprimeert mislukking u. De beoefening van zelfobservatie wordt gedaan zonder het aan anderen te tonen en zonder het op een bepaalde manier aan uzelf te tonen.

Soms denk ik dat het zijdelings kijken naar iets is – dat wil zeggen, doorgaan alsof u er niet veel aandacht aan besteedt. Veel processen die in de geest plaatsvinden, stoppen wanneer u probeert er te direct naar te kijken. Dit is natuurlijk vooral waar voor de verbeelding. Zelfobservatie vereist een zeer delicate aanraking, omdat de machinerie die het aanraakt zeer gevoelig en delicaat is. Dan weer mag u niet verwachten dat u, omdat u uzelf een relatief

korte tijd hebt waargenomen, meteen resultaten zult krijgen. Er is een gezegde in het Werk dat we niet voor resultaten moeten werken. Een reden hiervoor is dat u te gemakkelijk teleurgesteld raakt als u voor resultaten werkt, en de tweede reden is dat resultaten vaak wel komen, maar niet de resultaten die u verwacht. Zelfobservatie vergroot geleidelijk het licht. Soms wordt de innerlijke toestand van een mens in dit Werk vergeleken met duisternis. Zelfobservatie laat een klein straaltje licht binnen. Nu kunnen veel dingen niet meer plaatsvinden in de aanwezigheid van licht. Het is slechts dit binnenlaten van licht dat in een persoon heel andere dingen kan beginnen te veranderen dan wat hij of zij verwacht te veranderen.

Soms hebben we gehoord dat het gezegd wordt, en het werd tegen mij gezegd: "Het licht kan u genezen." Nu begin ik te begrijpen wat het betekent. De beoefening van zelfobservatie laat geleidelijk steeds meer licht binnen, zoveel zelfs dat wanneer men de innerlijke blik achterwaarts richt op het eigen leven, het is alsof men het verlicht ziet, hoewel nog vaag, door al die momenten van zelfobservatie die in het verleden liggen.

Nu werkt de mens als machine beter wanneer hij wat licht in zich heeft. Meneer Ouspensky vergeleek de centra in de mens met zeer ingewikkelde machines van buitengewone delicate aard, waar de mens in het donker mee probeert te werken. Wanneer hij een beetje licht in zichzelf toelaat, wanneer hij langs bepaalde duidelijke lijnen bewuster van zichzelf wordt, ziet hij zijn machines beter. Hij begint te leren hoe hij ze beter kan gebruiken en hij begint ook te zien waar ze verkeerd verbonden zijn en hoeveel fouten hij maakte toen hij ze in het donker gebruikte. Nu stelt het licht dat een mens binnenlaat door zelfobservatie hem in staat om zijn innerlijke omgeving te onderscheiden, want, zoals ik vaak heb gezegd, leven we in twee omgevingen: één die ons wordt onthuld via onze externe zintuigen, die veel mensen bevat, sommigen goed en sommigen slecht, en een tweede, innerlijke omgeving, die opnieuw veel mensen bevat, zowel goed als slecht. In deze tweede omgeving leven we en wanneer we in duisternis leven, weten we eigenlijk niets over deze omgeving. Dus nemen we het als onszelf. Maar door zelfobservatie komt er licht binnen en het is dit licht dat begint ons te scheiden.

Esoterische leer is licht, maar alleen wanneer het begrepen, gewaardeerd en toegepast wordt. U zult geen licht krijgen zonder deze waardering. U kunt esoterische leer niet gewoon voor persoonlijke redenen gebruiken of om uw geheugen te verbeteren of zoiets. Dit licht maakt ook veel ideeën van het

Werk veel duidelijker. We kunnen de ideeën van het Werk niet begrijpen tenzij we aan onszelf werken. Dit komt omdat begrip het resultaat is van een ontwikkeling van kennis en een ontwikkeling van zijn. Nu zal uw zijn niet veranderen als u volledig met uzelf geïdentificeerd bent. Dan is er geen licht. U bent in een toestand van duisternis. U kunt niet zien dat u een enkel 'ik' in u heeft. U denkt dat alles "ikzelf" is. Er is geen licht omdat u met uzelf geïdentificeerd bent. Dan kan er geen verandering van zijn zijn. En als er geen verandering van zijn is, dan kan er ook geen verandering in uw begrip van dit Werk zijn. U kunt dit Werk als kennis ontvangen, maar u zult het niet begrijpen. U zult niets in dit Werk kunnen zien. En dit komt omdat er geen licht is. Wanneer u begint uzelf te observeren, glimpsen van uzelf op te vangen, op te merken wat er in u gaande is, begint u uzelf van uzelf te scheiden. Dit laat licht binnen. Zelfobservatie laat een straal licht binnen. Dit licht wordt in het Werk Bewustzijn genoemd.

Het doel van dit Werk is om het Bewustzijn te vergroten. We doen wat we doen omdat we niet goed bewust zijn. We zijn de mensen die in de Evangelien worden genoemd en die in duisternis leven. Een van de fundamentele ideeën van deze leer is dat de hele mensheid slaapt en dat dit de reden is waarom al deze vreselijke dingen op aarde gebeuren. Wat is de echte reden?

De echte reden is het ontbreken van Bewustzijn. Als de mens wakker zou worden, als hij bewuster zou worden, zou alles veranderen. Eerst moet hij echter wakker worden voor zichzelf; zijn zelfbewustzijn, zijn zelfkennis moet enorm toenemen. Nu is dit onmogelijk als hij zichzelf als één beschouwt. Hij zal net zo blind blijven voor de vele verschillende dingen in hem als altijd. Bij het spreken over identificeren zei meneer G. dat het een van de grootste kwaden is, een van de meest verschrikkelijke ziektes, en dat een mens allereerst moet strijden tegen identificeren met zichzelf. De mens, zei hij, bezit allerlei illusies, allerlei beelden over zichzelf en met deze illusies en beelden is hij geïdentificeerd. Hij denkt dat hij één persoon is die Wil en vol Bewustzijn heeft. Dit is identificeren met zichzelf. Het is een vorm daarvan. Nu kunt u dit allemaal weten, maar het punt is dat u nog steeds doorgaat met handelen en u gedragen alsof u Wil en vol Bewustzijn heeft. Dit komt omdat het nog niet doorgedrongen is, maar slechts in de geest als kennis aanwezig is. U weet dat er gezegd wordt dat de eerste vorm van zelf-herinneren de realisatie is van iemands mechanischheid. Dit is de directe realisatie dat men geen Wil heeft, maar vele willen, en geen echt Bewustzijn, maar vele onderbroken kleine bewustzijnsstaten.

Nu zeggen mensen dat ze zichzelf observeren en tot op zekere hoogte komen, en dan kunnen ze niet verdragen om verder te gaan en keren zich af van wat ze zien. Als dit oprecht is, zullen ze merken dat ze opnieuw naar hetzelfde punt worden gebracht via een andere route. Aan de andere kant, als dit niet oprecht is, als het slechts een vorm van zelf-dramatisering is, zullen ze op dit punt in slaap vallen. Het lijkt mij dat de algemene leer van de invloeden van het Werk die op u inwerken, zodra u oprecht bent begonnen met werken, u altijd zal leiden als u niet te veel ingrijpt en denkt dat u het zelf het beste weet.

Nu zal ik iets zeggen dat van aanzienlijk belang is. Ik spreek opnieuw tot hen die oprecht willen werken. Elke ochtend, of op zijn minst elke dag, moet u uzelf bewust onder de invloed van het Werk plaatsen. Er zijn Werk-toestanden en levenstoestanden in ons. Nu, als u in een Werk-toestand bent, bent u, als het ware, beschermd tegen een aantal onaangename toestanden waarin u anders heel gemakkelijk zou kunnen vervallen. Soms, wanneer u in een Werk-toestand bent, bereikt u voor even die centrale positie waarover ik sprak, waar u de wonderbaarlijke ervaring heeft van een moment van niet-geïdentificeerd zijn. U moet uzelf, zei ik, elke dag in een Werk-toestand brengen. Om dit te doen moet u de beste manier in uw eigen geval vinden. Er is bijvoorbeeld het herinneren van uw doel en de poging om uzelf tegelijkertijd te herinneren. Er is het in uw gedachten overlopen van iets wat u gehoord en gelezen heeft in verband met het Werk. Er is het in uw gedachten overlopen van de vorige dag of het herinneren van iets waar u bewuster over moet zijn in verband met een andere persoon, en bovenal is er het gevoel van staan in de aanwezigheid van het Werk en dingen zien in het licht van het Werk. Dit helpt zeer veel – in feite in onberekenbare mate. Maar het zal afhangen van de kwaliteit van de inspanning. Als u niets geeft, kunt u niet verwachten iets te krijgen.